

Phạm Sông Hồng

Lời Hứa

Người đọc có lẽ sẽ phải tìm để nhận ra những gì toát ra từ truyện ngắn này chứ không phải theo sát các chi tiết của nó. Một yêu cầu của Phạm Sông Hồng với độc giả chăng? Không hẳn vậy, vẫn chương chứ không phải toán học, nhưng có thể chị kêu gọi người đọc tham dự lập ra các giả thiết cho nó... cũng tức là để bạn đọc có cơ hội "sáng tác" cùng tác giả.

Có lần tôi đã thử cố nhớ xem tôi làm quen với anh chị trong hoàn cảnh nào, nhưng trí nhớ đã cười nhạo tôi. Sau đó tôi quyết định sẽ không bao giờ nghĩ đến việc ấy nữa.

Chị là người đàn bà đẹp, vẻ phúc hậu hiện rõ trên khuôn mặt, nhưng những nét ấy tôi đã từng gặp và chắc sẽ còn có thể gặp ở nhiều người đàn bà khác.

Với anh thì không. Anh nhỏ người tới mức nếu chỉ nhìn từ phía sau, ta khó đoán đó là một người lớn. Trong khuôn mặt anh, gây ấn tượng nhất là đôi mắt. Đôi mắt sáng và nhanh, như muốn nhìn thấu mọi việc tới mức tôi có cảm giác đôi mắt ấy như luôn muốn bước ra khỏi khuôn mặt, để thấy hết được mọi điều, để không gì có thể lọt ra khỏi tầm nhìn...

Chính đôi mắt ấy đã khiến tôi hứa quay lại thăm anh chị.

1983

Anh chị kể rất nhiều kỷ niệm thời chiến tranh cho tôi nghe, nhưng về sau, những câu chuyện của anh đoạn kết thường bỏ lửng.

Và tôi vẫn ngồi im khi anh lặng đi thay cho đoạn kết: Tôi sợ những câu hỏi của mình có thể làm đau những kỷ niệm.

Nhưng những đoạn kết bị bỏ lửng ấy không để tôi yên.

Cho đến một hôm...

...

Hôm ấy tôi hơi lo khi thấy anh chị đón tôi với vẻ gì đó khác những lần gặp trước: Hai người im lặng nhìn nhau khá lâu, sau đó cả hai cùng quay sang nhìn tôi, không nói gì. Thay cho những câu chuyện, anh chị mời tôi ở lại ăn cơm. Song "cái vẻ gì đó khác lạ" đã xui tôi từ chối.

"Riêng hôm nay cô phải ở lại ăn cơm với anh chị, anh muốn nhờ cô một việc quan trọng" - Giọng anh quyết đoán tới mức người nghe khó lòng nói "không".

Chị không cho tôi xuống bếp mà bảo tôi ngồi chờ anh.

Ở phòng trong quay ra, anh mang theo một cuốn sổ tay giấy đã ngả vàng, được bọc rất cẩn thận.

Anh cho tôi cầm cuốn sổ về với điều kiện phải giữ gìn cẩn thận.

...

Xem xong cuốn sổ, trong tâm trạng rất xúc động tôi liền nhận lời nhờ của anh chị: Tôi hứa sẽ viết một cái gì đó. Không những thế, tôi còn hứa sẽ viết ngay.

Nhưng tôi thật sự ân hận khi bắt tay vào thực hiện lời hứa ấy, vì mọi cái không giống tí nào với sự hình dung của tôi. Những tình cảm của tôi sau khi đọc cuốn sổ, giờ đây khi hiện lên con chữ, bỗng trở nên ngô nghê, sự ngô nghê của kẻ ngoài cuộc. Hình như tôi chưa giải mã được những gì cuốn sổ muốn nói.

Tôi mang cuốn sổ ra đọc lại.

Mặc dù số lần đọc ngày càng nhiều lên, nhưng tôi vẫn như một kẻ xa lạ ngoạn cổ (tôi tự mắng mình thế). Rồi tôi cố tự thanh minh rằng, một đứa chỉ biết chiến tranh qua những ngày sơ tán và đài báo như tôi, tuổi mới ngoài hai mươi, làm sao có thể hiểu ngay được sự đời.

Hơi yên tâm với sự tự thuyết phục ấy, tôi quyết định tạm hoãn việc thực hiện lời hứa.

...

Chắc hiếm có người thử cộng số lần mình hứa với ai đó, đặc biệt hơn là số lần tự hứa với mình. Chẳng biết vì sao: Vì nó tự nhiên như ta thở, hay vì nó nhiều quá khiến ta coi đó như một việc không quá quan trọng?...

Nhưng hình như có một số người khác trước khi hứa điều gì thì suy nghĩ rất nhiều, số khác lại coi hứa như một cách nói vui miệng thế thôi.

Biết bao chuyện đời và bi kịch xung quanh một lời hứa...

1995

Đang vật lộn với cuộc sống không mấy suôn sẻ của mình tôi bỗng nhận được lá thư rất ngắn gọn của người chủ cuốn sổ (khi vẫn chưa thực hiện được lời hứa, tôi không dám liên hệ tiếp với anh chị). Anh muốn tôi trả anh cuốn sổ, ngoài ra không có thêm điều gì.

Đêm ấy tôi mang cuốn sổ ra đọc lại trước khi nhờ một người quen đem trả giúp cho anh (tôi không đủ can đảm trực tiếp gặp anh). Tôi quyết định không viết kèm theo cuốn sổ một dòng nào vì tôi vẫn muốn giữ nguyên lời hứa, nhưng nhắc lại thì tôi không dám.

...

Nếu không có lá thư của anh khiến tôi đọc lại cuốn sổ, chắc tôi đã không nhận ra được một điều: Cuộc đời cho ta rất nhiều điều khiến ta lớn lên mà hình như không bao giờ chịu xuất hiện để ta có thể cảm ơn, hoặc hờn dỗi hay oán trách... Nhưng chắc là nó luôn im lặng dõi theo ta suốt đường đời...

Tôi như gặp được con người trong cuốn sổ, như đâu đó ngay đây.

Rồi tôi thử nói chuyện với con người ấy.

Và chúng tôi đã nói chuyện được với nhau.

Nửa năm sau khi trả lại anh cuốn sổ, tôi đã thực hiện được lời hứa.

Tôi quyết định đến thăm anh chị.

...

Tôi hơi buồn khi thấy anh mừng nhưng vẫn chưa hài lòng về những gì tôi viết, anh bảo tôi chưa hiểu hết những gì anh và đồng đội đã trải qua.

Rồi anh lại trầm trầm kể tiếp về đồng đội của mình, cứ như không hề có sự cách quãng hơn mười năm giữa tôi và gia đình anh, cứ như anh đang kể tiếp câu chuyện của ngày hôm qua...

Đôi mắt anh như ở yên một chỗ để nhìn sâu vào trong mình.

Lần này câu chuyện của anh có cả đoạn kết, nhưng nó quá buồn để cả anh và tôi đều không biết phải nói gì.

2000

"Anh gọi cho cô từ bệnh viện tâm thần đây, nhưng anh không điên đâu. Mai cô đến nhà anh nhé". Rồi không chờ tôi trả lời, anh dập máy.

...

Chị đặt trước mặt tôi một núi giấy tờ đủ các cỡ và rất nhiều màu thời gian.

"Anh cô nghĩ mãi và cuối cùng quyết định giao lại cho cô toàn bộ những gì ghi chép được từ trước đến giờ...".

Im lặng.

"Anh muốn cô thực hiện hộ lời hứa trước những đồng đội đã nằm xuống ở chiến trường. Đừng để anh cô thất hứa với họ".

...

Từ lúc này tôi hiểu sẽ phải cộng thêm vào lời thề hứa với mình lời hứa của anh.